

Quei e Tschei

Midadas:

La radunanza da vischnaunca dils 25.1. 1970 ha concludiu sequentas midadas:

1. Sequents firaus facultativs (=firaus da vischnaunca) crodan:
 - a) s. Brida (1.fevrer)
 - b) Nossadonna da candeilas (2.fevrer)
 - c) Annunziaziun da Maria (25.mars)
 - d) Naschientscha da Maria (8.settember)

Il di d'adoraziun, che vegneva tenius tochen ussa sin il firau s.Brida, vegn persuerter tenius dall'entira pleiv la davosa dumengia digl om ecclesiastic (enturn la fin november; uonn ils 22 da nov.).

Il di ch'ils numnai firaus vegnevan festival, vegn ton sco pusseivel, celebrau persuerter ina s.Messa la sera.

2. La fiasta da s.Vigeli, patron della pleiv, vegn festivada la davosa dumengia da zercladur.
3. La fiasta dil Scopulier (tierza dumengia da fenadur) croda diltuttafatg, essend che quella fiasta vegn dapi plirs onns buca pli festivada ella Liturgia dalla Baselia.
4. La processiun da s. Antoni croda muort nunconza da participaziun.

Ponderaziuns:

A caschun da quella midada partenent firaus e fiastas, eis ei giustificau da far ses patratgs, da dumandar suenter il pertgei e perco. Forse ch'in ni l'auter vegn sin l'idea, che nus seivien vegni ozildi pli freids ed indifferents en fatgs da religiu. Probabel esson nus denton ni mecliers ni menders che nos perdavons. Mo che nus stuein en biars greus viver en in autre situaziun che els ed esson perquei consequentamein empou auter en nies patertg e viver. Nus vivin en in mund dirigiun da tecnica e traffic, da machines ed automats, da caneras e preschas. Nos vitgs e nossas vischnauncas ein buca pli in esser quei che pertucca clamada, lavur e mistregn; gnanc en fatgs da religiu e morala vegli unted.

Chcu ha ei num ir sils fundaments, seconcentrar sigl essenzial, central e ligiont. In fundament dalla veta religiosa da nus cristifideivels ei la dumengia. Niessegner sez ha plidau nuot da firaus, el ha denton cumandau da sanctificar la dumengia, il di dil Segner. - Sch'enqual firau croda ord differentes motivs, lu val quei surtut era dir, che la dumengia duei entrar el center, ella dueigi esser fundament e cor dalla veta religiosa dil cartent. - Il cristifideivel che fa buca il siu da far ord la dumengia veronein in dil dil Segner, disfa ils fundaments dil cristianissem e da si'atgna veta religiosa. El va buca vias dil Segner.

Plaids dil sogn plevon d'Ars partenent la dumengia:

"La dumengia auda al bien Diu. Quei ei siu di, il di dil Segner. - El ha schaffiu tut ils dis dalla jonna e vess seviu tener tut ils dis per el. Sis ha el denton dau a vus, il siatavel ha el sez vuliu. Sche pertgei metteis maun vid quei ch'ei buca vies? Vus saveis gie, che rauba enulada porta buca benedicziun. Il di che vus enguleis dil Segner, vegn buca a far reh vus. Jeu enconuschel dus segirs mieds per vegnir poupers: la lavur dalla dumengia ed igl onglar".

"Tgei vois vus gudignau cun luvrar la dumengia? Vus stueis tuttina scher anavos la tiara. Nuot saveis vus prender cun vus! A tgi che sependa vid la tiara, vo ei fetg grev da murir!"

Firaus cumandai

Tenor il conclus dalla radunanza da vischnaunca dils 18. 10. 70 vein nus aunc sequents firaus cumandai en Tujetsch:

1. Daniev (cantonal)
2. sogn Giusep ~~8. Venderdis sogn (cantonal)~~
3. Anceinza (cantonal)
4. Sontgilcrest
5. Nossaduna d'uoost
6. Numnasontga
7. Nadal (cantonal).

Firaus ecclesiasticamein voluntaris, denton cumandai e protegi dil Cantun, ein:

1. Gliendisdis-Pastgas
2. Gliendisdis-Tschuncheismas
3. sogn Stiafen.

Buania vegn dad ussa naven mess sin la dumengia, Immacolata (8 da dec.) vegn buca festivau sco firau. Aschia vein nus mo 4 firaus pli ch'ein buca cantonals. Tonpli duei la dumengia veramein valer per tuts sco di dil Segner.

Televisiun

En quest meins vegn la televisiun a far ingress decisiv en nossas valladas. La televisiun en sesezza ei ni buna ni schliata; bien ni schliet ei mo quei ch'il carstgaun fa ordlunder.

In specialist dalla televisiun part. educaziun etc., Franz Zöchbauer, ha tschentau ensemen 10 condaments per la famiglia che mira televisiun.

1. Els geniturs sezs ston educar lur affons per mirar endretg televisiun. Els san en quei grau buca seschar sin la scola.
2. Els duein per quei s'informar ordavon, schebein ina emissiun ei adattada per lur affons e mussar mo talas ad els. Era ina emissiun en sesez buna ei malsaun per igl affon, sch'el capescha buc ella. (Per ex. il "Waterland" fa attents sin bunas emissiuns cun ina stella).
3. Bunas ed adattadas emissiuns duei igl affon astgar mirar; el empren ordlunder. Ins duei sespruar da realisar buns impuls dalla televisiun.
4. Ins duei mirar l'emissiun ensemen cun igl affon ed observar igl affon durant l'emissiun.
5. Suenter l'emissiun duei ins discuorer cugl affon surlunder; mo cheutras vegn ei enrihius.
6. Ins duei procurar ch'igl affon miri televisiun en in local ch'ei illuminaus in t'ec, ord la distanza da circa treis meters, igl apparat circa sill'altezia dils egls digl affon.
7. Igl affon duei mirar televisiun per suenter ch'el ha fatg ses pengums da scola, mai durant la tschavera, mai gest avon che ir a létg e buca suenter las 8 dalla séra. Suenter emissiuns agitontas dorma igl affon mal e vegn nervus.
8. Memia bia ei malsaun. Affons sut 6 onns duein buca mirar televisiun pli ditg che 15 min; affons sut 10 onns buca pli ditg che 45 min. ed affons sut 14 onns buca pli ditg che in'ura per di.
9. Ris-chei mintgadi da schar mitschar enzatgei (pli bugea mirar memia pauc che memia bia).
10. Els geniturs duein mussar tras lur exempel, co lur affon duei mirar televisiun cun sem e mesira.